

TXAN FANTASMAREN ETENGABEKO ISTORIAO

ASUN LANDA

*(1982. urtean Zarauzko Udalak eratu zuen
«Xabier Lizardi Saria»n, haurrentzako ipuinaren
lehen saria irabazi zuen.)*

Ni Txan fantasma naiz. Farol honen gainean ikusten banauzue ez zaitezte harritu, ez zaitezte beldurtu! Fantasma bakarti eta triste bat bihurtu naiz, badakit, bainan nire istorioa entzuten baduzue, agian ulertuko duzue nire egoera tamalgarri hau... Badakit, baitaere, egunak iragaten direla eta ez naizela etxe handi, ilun honen ondoko faroletik mogitzen, bainan ez da kasketosoa naizelako ezta haserre edo zigortua nagoelako ere. Ez! Karmentxu itxoiten ari naiz. Ia etxe horretatik inoiz ateratzen uzten duten zai nago, horren esperantzan nago farola honen gainean, unti batetako zelatari bat bezala, dena ondo begiztatze-ko, ondo ikusteko... Bainan inork ez dit kasorik egiten, inor ez da nitaz jabetzen, inork ez nau ikusten Karmentxu etxe horretan sartu zutenez geroztik.

Karmentxuk bai ikusi ninduela bere gelan bizitzen hasi nintzenezan! Hark bai, bainan Karmentxu neskatila berezia zen, aparta, lilugarria... «ARRAROEN ETXE» izeneko leku zatar, handi horretan sartu zuten aspalditik eta geroztik ez dut inorekin jolastu ahal izan. Jolastu, bai! Zeren niri harekin jolastea gus-tatzen zitzaidan. Horregatik utzi nuen fantasma talde hura; haiei ez baizitzaien izutu, ikaratu eta belduraraztea besterik gus-tatzen. Nire lagun fantasma haiekin nazkatu nintzenezan, haur

baten edo baten etxean bizitzea erabaki nuen. Gainera, beste fantasma petral haiek isekaka aritzen ziren txikia eta potoloa nintzelako. Zer demontre! Jendea ikaratzea aspergarria egiten zitzaidan, gainera ez nuen horretarako balio, ikusten ninduenean, beldurtu beharrean, jendea parrezka hasten zen eta... Horregatik, jostatzea gustatzen zitzaidalako, nire fantasma taldea utzi eta bakar bakarrik airean abiatu nintzen, haur bat edo baten bila.

Karmentxuren gelan sartu baino lehen, handik eta hemendik ibili nintzen nire txokoa aurkitu ezinik. Batzuetan algaraz uxatzen ninduten, besteetan ez ninduten ezta ikusi ere; egitan ez zen erreza izan, ez, haur jator eta atsegin bat ezagutzea!

Karmentxurekin, berriz, ez zen prolemarik izan. Bere gelako leiho zirrikitutik sartu eta zapatila batetan loak hartu ninduen, hegaka nekatuta bainengoen...

— Ai! Minez eta sustoz esnatu nintzen Karmentxuren oinak zapaldu ninduenean.

Nire garrasia entzutean, zapatilari begira gelditu zen bera adi adi...

—Ja, ja, ja! Zer egiten ari zara nire zapatilan, fantasmatoxa? —esan zidan berak arpegi alai batez—. Non eta nire zapatilan sartu! Ez al duzu beste leku egokiagorik aurkitu ala?

Txikia eta potoloa izatez aparte, fantasma lotsati samarra naizelako, salto batez, zapatilatik aldegin eta itsas karakola handi baten barruan izkutatu nintzen...

—Hor ez! Hor ez! —zioen berak—. Irten zaitetz hortik fantasmatoxo! Itsasoko burrunbak mareatuko zaitu eta!

Arrazoi zuen. Ordurako karakola handi hartan zegoen itsasoko oihartzun etengabeak guztiz aztoratu ninduen. Gainera leku berri hura, bihurria zenez gero, tirabuzoi baten itxura hartua nuen eta benetan ez dela oso ederki egoten, e?

Karmentxuk, bere ingurua begiztatuz, apal batetan zegoen bonboi kaxa bat erakutsi zidan:

— Hor ez zara gaizki egongo! Bonboi usaina du oraindik kaxa horrek. Niri bonboiak asko gustatzen zaizkit eta zuri?

Fantasmok ez dugu inoiz hitzegiten eta ezer esan gabe, baina nahiko lan berak proposatutakoa onartuz... Fsssst! kaxa ko-

loredun haren tapa azpian irristatu nintzen. Arrazoin zuen Karmentxuk. Leku egokia zen oso. Bonboiak egin ziren tokian koltxoi txuri, bigun antzeko zerbait aurkitu nuen eta usain gozo eta eztitsu batek inguratu ninduen.

—Lagunak izango gara hemendik aurrera, ezta? —jarraitu zuen berak—. Hemen ikusten dituzun gauza guztien partaide izatea proposatzen dizut, nirekin gelditzen bazara...

Nire adostasuna adierazteko, itzulipurdika hasi nintzen airean eta neskatila hark berehala ulertu zuen:

—Ederki! Uste dut oso lagunak izango garela! Nik Karmentxu izena dut. Eta zuk...?

Izena? Fantasmok ez dugu izenik! Nire harridura somatu behar izan zuen Karmentxuk zeren ohe gainean etzan eta marka hasi zen:

—Ummm... Kiski izena? Ez! Pailaso batena dirudi... Txuri? Txakur bati gehiago dagokio fantasma bati baino... Txanpa? Trunba? Kruski? Ximi? —eta horrela zenbait izen aipatu zituen.

—Buruaren partez, txano bat duzula dirudi! —esan zidan bapatean—. Txano!... Txano! —oihukatu zen poz pozik—. Txano! Gustatzen al zaizu izen hau? Niri? Horixe ezetz! Eta haserre bizian salto egin, sabaiko lanparatik zinzilik geratu nintzen...

—Beno, beno, ez zaitetz horrela jarri! TXAN deituko dizut eta kitto!

—Karmentxu! —Norbaitek deitu zion eta ohetik salto bat eginetz, atea zabaldu eta bakarrik utzi ninduen.

.....

Handik aurrera, egun zoriontsuak ezagutu nituen. Karmentxuren gela, argitsua eta alaia zen, txoko askotakoa, panpin eta jostailuz betea, niri gustatzen zaizkidan bezelakoa.

Lehenengo egunetan, nahiko lana izan nuen nire etxebizitza berria ezagutzen. Den dena begiratu nuen: urrutixegotik, gertuxeagotik, aurretik, albotik, gainetik, azpitik... Ikaragarri gozatu nuen gauza guzti haiek ikuitzen, aditzen, jirabiratzten, usaintzen, laztantzen, miatzen, arakatzen, zeren txikia, potoloa eta

lotsati izatetik gain oso kuriooa naiz. Gelako zenbait jostailu berehala hasi zen nirekin hizketan:

—Neska jatorra da Mentxu! —esan zidan marioneta batek—. Ondo tratatzen gaitu... Ikusiko duzu zein ondo aurkituko zaren gela honetan!

—Nahiko narratsa da! —marmartu zuen panpin zahar batek, bere soineko urratua laztantzen zuen bitartean.

—Hi ez hau Mentxuk inoiz maite izan! —erantzun zion mahain gainean zegoen bukatu gabeko puzzle batek—. Hi, izeba Edurnek ekarri hindunan eta badakin ze mania dion Mentxuk atso zahar horri!

—Izeba Edurnek uste baitu opariz beteko duela Mentxuk duen hutsunea, kariñoren zuloa! —gehitu zuen seriooki ormako erlojutik noizbehinka irten ohi zen kukuak.

—Eta nik zer kulpa dut? —kexatzen zen panpina bitartean.

—Mentxu umezurtza da eta izebak ez daki nola maite neskatxa hau —jarraitu zidan informatzen kukuak—. Nahiko barkarti aurkitzen da hemen neska gajoa!

—Izeba horrek beti sartzen nau armario ilunean! —erantsi zuen lurrean zegoen baloi txuri urdin batek—. Ezin dut inolaz ere Karmentxu nirekin jolasten ikusi! Kristalak puskatuko direla eta ez direla, ez dio inoiz nirekin jolasten uzten!

—Ba, gogoratzen al zarete ormatik kendu nindutenekoa? —galdetu zuen poster batek—. Zer negarrak egin zituen Mentxuk! Orduan ere izebak ormetan ezin zela edozein gauza ipini eta... Ni al naiz edozein gauza ala zer uste du horrek!

—Kariño falta... kariñoa falta da etxe honetan! —jarraitzen zuen esanaz kukuak.

Horrelako berriketa ugari izan ohi zen gela hartan, baina Karmentxu iristeko desiatzen egoten nintzen eta harekin bai pasatzen nituen benetako mementu onak: kartetan jolastu, dantzari, gorde-gordeketan, txingoka, aide-aideketan, txorro morro piko tailo ketara, partxisean eta ikastolatik ekarritako etxeke lanak egiten ere aritu ohi ginen:

—Lau bider sei? —eta nik 24 saltotxo egiten nituen ohe gainean.

—Zortzi bider zortzi? —eta orduan haserre bizian lanparatik zinzilikatzen nintzen zeren 64 saltotxo egitea faena handia iruditzen zitzaidan. Fantasmak ere nekatzen gara, ze arraio! Eta Karmentxuk parre egiten zuen eta biderketa errezagoak ipintzen zizkidan:

—Bi bider bat? Bat bider hiru?

Egun batean, Karmentxu sorpresa batekin gelan agertu zitzaidan:

—Txan, begira zer ekarri dudan! —eta globo gorri handi bat airean askatu zuen. Ai ama! Sustoz eroriko nintzela uste nuen! Zer ote zen hura? Zer fantasma moeta izan zitekeen? Baina Karmentxu, nire ikara somaturik, parrez hasi zen:

—Globo bat da, tontolio! Globo arrunt bat! Ikusiko duzu zeinen ondo jolasten den honekin! —eta hau esanaz, globoa gora eta behera, eta niregana eta airean kolpeka eta bultzaka hasi zen, saltotxoak emanez gelan zehar. Sustoa pasa ondoren, ni neu ere hasi nintzen globoarekin jolasten eta hain ederki eta hain gora non Karmentxuk ohe gainera igo behar izan zuen:

—Tira! Bale! Iufi! Orain zuri... Ederki! Ja, ja, ja! Buelta! Tori berriro!

—Karmentxu!

Bapatean atea zabaldu eta izeba Edurne agertu zen:

—Zer habil? Bainan zer habil ohe gainean! Zer dela eta al-gara hauek! Erotu al haiz? Hik zer uste dun etxe hau zirko bat dela?

—Txanekin jolasten ari nintzen...

—Txan... —Emakume hura harriduraz beterik, ahozabalik gelditu zen. Arpegi zorrotz eta haserre zuen une hartan—. Zer dion? Non demontre dun Txan delako hori? Non zegon?

Ni beldurrez, ahal nuen azkarren buruki azpian izkutatatu nintzen. Karmentxuk ez zuen erantzuten. Globoa eskuetan zuela, bueltak ematen zizkion urduri...

—Txan, zera da... fantasma txiki bat... —erantzun zuen emeki emeki azkenean.

—Zeeeer? Fan-tas-maaaa? Beno, hau gehiegi dun! Gaur bertan Don Peliperi deitu behar diot! Fantasma bat dagoela! Hori bakarrik falta zitzaidan aditzea! —eta Karmentxuren eskuetatik globoa kenduz, ateari danbateko bat eman ez, gelatik irten zen.

Karmentxu oso triste gelditu zen. Ohe gainean etzan eta isil isilik negarrez hasi zen. Ez nik ez beste jostailuk ez genuen kotsola ahal izan.

.....

Etxeko tinbrea aditu zuenean, dardar batek astindu zuen Karmentxuren gorputza. Korapilo bat eginik, inorekin hitzegin gabe, ohe gainean jarraitu zuen...

—Arratsaldeon Karmentxu!

Bere aurrean agertu zena, gizon argala eta bigoteduna zen. Eskuan maleta txiki bat zuen eta irripar batez begiratzen zion Karmentxuri. Bere atzetik, izeba zetorren, arpegi kezkatu batez, eskuetan musuzapi zuri bat bihurrituz urduri...

—Ez al zara gaur ikastolara joan? —jarraitu zuen gizon hark—. Ia potola honek eskutxoia ematen didan...

Baina Karmentxuk ez zuen mogimendurik egin. Ni harrituta nongoen. Gizonak eskumuturra hartu zion eta pultsoa hartzen hasi zen:

—Zein da Txan lagun berri hori, Karmentxu? Ez al diozu Don Feliperi istorio hori kontatu behar?

Begiko zuria begiratu, mingaina aterarazi, belaunetan golpetxo batzuk eman eta halaere Karmentxuk mutu eta hila bezala jarraitzen zuen:

—Bihar etorriko naiz berriro! Gaur ez bait duzu nirekin hitzegiteko gogorik... Gaur ez al duzu jolastu behar? Ohe gainean ez duzu egun guzia pasako, ezta?

Ate ondoan zegoela, sendagileak keinu bat egin zion Eburne izebari eta biak irten ziren, Karmentxuk hitzegin gabe jarraitzen zuen bitartean. Atea itxi zen momentuan, Karmentxu ohetik jaiki eta nirengana zuzendu zen:

—Txan, joan zaitetz azkar horien atzetik mesedez! Ia zer esaten duten!

Tximista bezain azkar irristatu nintzen ate azpitik.

—Beldurrez nago lehenago bezala hasi ote zaigun, Don Felipe! —zioen izebak itxuraz oso kezkatuik—. Berrito bakarrik hitzegiten du eta ikastolan ez omen du lanik egiten dio bere mai-suak... Jan oso gutti, beti begirada galdua bezala, beste mundu batetan biziko balitz bezala, isil isilik etxean eta ikastolan eta gero bakar solasaldietan bere gelan... Ez al da kezkatzekoa hori? Oraingo honetan fantasma bat dagoela dio...

Ni hau adituaz ikaratu egin nintzen eta kortinen atzetik begira adi adi gelditu nintzen.

—Beno, badirudi kasu «reinzidente» baten aurrean aurkitzen garela —erantzun zion sendagileak—. Zenbait kasutan lagun imaginario bat dutela iruditzen zaie eta benetan ikusi eta sentitu egiten dute bere presentzia... Okerrena da guzti hau ez dela lehenbiziko aldiz, lehenago ere horrelakorik gertatu zaiola nahiz eta fantasmarena berria izan... Hori da okerrena!

—Nik ez dakit zer egin! —zotinka izebak—. Nik ahal dudana egiten dut, neskatila maite dut bainan ez dut asmatzen berarekin, ezin diot lagundu, ez dut ulertzen eta...—. Eta hau esatean egia ziola iruditu zitzaidan.

—Zer esango dizut nik! —erantzun zion Don Felipek—. Kasu honek estudio sakon bat eskatzen du... espezialisten eskuetan utzi beharko genukeela derizkiot...

—Berrito «Arraroen Etxe»-ra? Hori esan nahi al duzu? —moztu zion izebak arpegi larriturik...

—Han baino hobeto ez da inon egongo —Don Felipek hotz, hotz—. Espezialista onenak hor daude, ondo tratatzen dituzte kasu hauek eta zenbait kasutan ondorio oso onak lortu izan dira!

—«Arraroen Etxe»-ra berrito! Ai, ez esan hori, Don Felipe! —murmurikatu zuen izebak—. Ez du joan nahiko gainera! Eta niri ere pena handia ematen dit! —unkiturik izebak.

—Beno, esan dizudanaz pentsa ezazu! Nik bitartean, zenbait gestio egingo dut eta bihar hitzegingo dugu berrito...

Garbi zegoen sendagileak handik aldegitoko premia handia zuela, zeren hori esan ondoren etxeko atea zabaldu, agur esan, eta desagertu zen. Ni hegaka, Karmentxuren gelara bueltatu nintzen:

—Zer? —galdetu zidan ni ikusi bezain laister—. Aditu al duzu zerbait? «Arraroen Etxea» aipatu al dute?

Baietz keinu egin nion buruaz. Ez genuen gehiago egoterik izan, une hartan izeba agertu zen gelan:

—Karmentxu! —esan zion samurki—. Ez al dun ezer jan behar? Goserik ez al dun?

Bazirudien lehenagoko oihu eta haserreaz damutzen zela. Karmentxurengana zuzendu zen eta esku bat ipini zion kopetan. Nik uste nuen laztandu egin behar zuela, bainan Karmentxuk ez zion aukerarik eman. Berriro ohe gainean etzan, makurtu, begiak itxi eta hila bezala gelditu zen.

Izebaren ahaleginak alferrikakoak izan ziran. Izeba irten arte ez zuen hitzik ere esan. Gero, berriz, nirengana begiratu, abots berezi batez zera esan zidan:

—Bidai bat egin behar dut. Nahi al duzu nirekin etorri?

.....

Ez zait inoiz ahaztuko Karmentxu eta biok etxetik aldegin genuen gau hura. Oraindik oso ondo gogoratzen naiz zeinen emozio handiz zabaldu genuen etxeko atea, isil isilik izeba ezertaz kontura ez zedin... Karmentxuk poltsa txiki bat zeraman, itsulapikotik hartutako diru mordoska eta linterna bat. Herritik kanpo abiatu ginen lapur batzuk izango bagina bezela. Halaere ez dut uste Karmentxu triste zegoenik. Alderantziz, bide guztian ihardun zitzaidan ikastolako kantu guztiak abesten, bromak egiten, txisteak kontatzen... Bidean ez ginen inorekin topatu. Orain ezin dut esan zenbat denboran ibili ginen. Linternak gure aurretik argitzen zuen bideari jarraitzen genion, atzera begiratu gabe, bestetan pentsatu gabe, arratsalde hartan bertan gertatutakoa aipatu gabe.

Herriska batetan sartu ginenean, sorpresa handi batekin topatu ginen:

—Txan, festetan daude herri honetan! Ze ondo! Hementxe geldituko al gara? —proposatu zidan berak. Eta horrela egin genuen. Kalean sekulako giro alaia zegoen, nonnahi txarangak eta kalejirak eta egia esanda, nahiko lana izan nuen jendetza

haren artean Karmentxuri jarraitzen. Edozeinekin hasten zen hizketan, gero hura uzten zuen kalejira batetan saltoka egiteko, gero niregana bueltatzen zen berriro, bainan denbora gutxira-ko orduan ere:

—Begira, begira... zer erroskila sorta ederrak!

Gosea zuen nonbait Karmentxuk eta barraka hartara hur-bildu ginen. Han, panpin handi batzuk zeuden ilaran jarriak eta pelotaz panpin haiek lurreratu behar ziren erroskila sorta irabazteko. Guretzat ez zen zaila izan: Karmentxuk pelota pare bat eskatu zituen eta botatzerakoan, nik beste aldetik panpin haiek bultzatzen nituen, horrela beti irabazle ateratzen zen eta erroskilak lortzen zituen. Erroskilaz hasetu zen Karmentxu gau hartan.

Gero, beste barraka batetan sarturik, parrez lehertu ginen han zeuden ispiluetan gure irudi deformatuak ikusiz... Batean luze eta zorrotzak agertzen ginen, bestean txingurriak bezain txikiak, bestean potolo eta borobilak... Karmentxuri, malkoak ateratzen zitzaizkion nire irudiak ikusiz eta niri ere, ez bait nuen inoiz horrelakorik nire bizitzan ikusi.

Gero tonbola batetan jokatu genuen, bainan han ez genuen suerterik izan. Halaere, Karmentxuk esan zuenez, horrela hobe zen ez bait genuen gure bidaiarako beste zama gehiagorik behar... Arrazoin zuen eta poz pozik, txokeko autotara abiatu ginen.

Han bai pasa nituela une larriak! Lehendabizi, Karmentxuk nola egiten zuen ikusi nuen eta gero ni ahalegindu nintzen... Zenbat golpe eta bultzakada hartu behar izan genuen kotxe zahar hartan sarturik! Jendeak, harriturik begiratzen gintuen ez bait ninduten ikusten eta Karmentxuri ezer egin gabe kotxea mogitzen zitzaiolako... Txokeko autoena ez zitzaidan gustatu. Ez nuen ulertzen jendea elkarri bultzaka eta golpeka, min emanez, nola dibertitu zitekeen.

—Honek bai harrituko zaituela! —abisatu zidan Karmentxuk zaldi multzo bat zegoen toki batera zuzentzen ninduen bitartean. Hainbat zaldi ikusirik, zeharo ikaratu nintzen ni. Eta gainera, zergatik zebiltzan denak bueltaka, etengabe, bata bestearen atzetik? Zaldiak koloredunak ziren eta horrek berak ahozabalik utzi ninduen. Gainera, gora eta behera zebiltzan aurrera zihoazen

bitartean! Ez nuen uste munduan horrelakorik esistitzen zenik! Karmentxu, zaldi talde hura gelditu zenean, batera igo zen eta maitekiro zaldiaren burua laztandu zuen:

—Ai, Txan! Imaginatzen zara zaldi hauek egan egingo balute noraino joango ginatekeen? —oihukatu zidan zaldi haiek lehenago bezala, gora behera eta bueltaka abiatzerakoan. Hegan egitea baino bitxiagoa nerizkion nik zaldi talde otzan hura denbora guztian bueltaka, nekatu gabe, mareatu gabe ibiltzea! Badaezpadaere, ni ez nintzen horietako batera igo. Karmentxuren atzetik jarri nintzen eta hara non sentitu nuen sensazio atsegina eta unkiagarri bat... Ez nuen ulertzen zergatik Karmentxuk ez zuen zaldi hartan aurrera egiten, zergatik ez genuen zaldian, brinkoka, bidea egiten... Aldiz, zaldiak geratzen zirenean, Karmentxuk, handik jaitsi gabe, txanpon bat ematen zion han zebilen andre bati eta berriro hasten ginen bueltaka...

Nik ez dakit zenbat buelta egin genituen gau hartan! Ehun baino gehiago izan zirela zihur nago, zeren ehun arte kontatzen badakit eta hortik paseak asko eta asko izan ziren... Bitartean, jendea kaleetatik desagertzen joan zen. Poliki poliki, barraka guztiak ixten zihoazen, urrutian argi zurigorri, epel bat, azalduz joan zen. Zaldi gurgil haretan, gu bakarrik bueltaka eta Karmentxu jaitsi ezinik:

—Ia halako batetan hegan hasten den eta urrutira eramaten gaituen! aitortu zidan, logureaz begiak ixten zitzaizkiolarik. Ni ere loak hartzen ninduela sentitzen hasia nintzen eta lehen-dabizi kuluskaka eta gero lo sakon batetan errealtatearen konszientzia galtzen joan nintzen.

.....

—Zaldira igo zen eta ez genuen jaitsiarazterik izan!

Bapatean, abots arrotz hark esnatu ninduen. Goiza zen. Zaldiak, geldirik, paralizaturik bezala zeuden gure inguruan. Nire ondoan Karmentxu lo zegoen, bere arpegia zaldiaren arpegiari itsatsirik, bere besotxoak zaldi geldi haren lepoari gurutzaturik...

—Norbaiti abisatu bear geniola pentsatu dugu, ez baita oso normala ordu hauetan neska bat bakarrik kalean ibiltzea! —jarraitu zuen andre batek esanaz...

Amen batetan, egoerataz jabetu nintzen! Ai, ama! Hortxe, gure inguruan genituen izeba Edurne, don Felipe eta beste bi gizon ezezagun. Eta Karmentxu lo, agian amets polit bat egiten...

—Karmentxu, Karmentxu! —izeba Edurnek, arpegia malkoz urratua, astindu zuen Karmentxu... esnatu zen... Ez zuen ezer esan. Zalditik jaitsi, begiak inora zuzendu gabe, buru makur, amets zoragarri batetik infernuan amildua aurkituko balitz bezala.

—Maitia, hator gurekin... hator! Bainan zer egin dun neska! —izeba Edurnek bere besoetan harturik, eskuaz burua igurtziaz, arpegia laztanduz...

—Eskerrik asko denagatik! —gehitu zuen Don Felipek andre hari zuzenduz eta ondoan zegoen kotxe batetara abiatu ziren.

Kotxean, bi gizon ezezagunak aurrean eseri ziren, atzean, izeba Edurne eta don Felipe. Eta bien artean, Karmentxu txori zauritu baten antzo. Nik ez nuen zalantzarik izan. Kotxe barrura irristatu nintzen eta Karmentxuren patrika batetan sartu nintzen. Disimulo handiz, Karmentxuk burua laztandu zidan:

—Txan, Txan! —murmurikatu zidan ia aditu ezinezko abots apal batez—. Eramaten nauten lekura ezin zara etorri... Hobe duzu hortik kanpo gelditzea. Ez zaitut ahaztuko! Itxoingo al nauzu ni irten arte?

—Karmentxu, zer diozu? —moztu zion don Felipek.

Ez zuen erantzunik izan eta geroztik Karmentxuk ez zuen ahoa berriro zabaldu. Kotxea abiadura handiz zihoan, bidea jakingo balu bezela... Zeruan eguzki eder bat berotzen hasia zegoen eta nik ez nuen gertatukoa sinesten. Ezin nuen sinetsi Karmentxu nirengandik urrundu behar zidatenik.

Kotxea geratu zen. Ni orain nagoen leku honetantxe. Etxe handi honen parean. Hasieran kosta egin zitzaidan hor dagoen letrero hori irakurtzea: ARRAROEN ETXEA. Karmentxu neska arraroa al zen bada? Eta zer? Zer kalte egiten zuen bada? Zer egingo ote zioten hor barruan? Nire bihotza hestutzen eta larritzen zihoan. Kotxetik irten ziren denak. Don Felipek, etxe hartako tinbrea jo zuen eta atea zabaldu zenean, ni Karmentxuren patrikatik irten nintzen...

—Agur Txan! Laister arte! —hau esanez, Karmentxu ordu-rako igota nengoen farola honetara begiratu zuen eta eskuz agurtu ninduen. Besteak, harriturik begiratu zioten Karmentxuri, gero farolari, eta gero elkarri. Neskatila eskutik heldu eta barrura sartu ziren.

.....

Karmentxu bahitu zutenez geroztik egun asko pasa dira. Ni, utzi ninduen lekuan bere zai nago, txakur zintzo baten gisa. Bainan ez zait axola. Itxoingo dut. Fantasmek astia soberan dugu. Itxoingo dut, bai! Karmentxu azaldu arte eta bitartean, etengabe, bere historia kontatuko dut, norbait geldi dadin eta ni ikusi eta entzun ondoren, betirako Karmentxu itzul diezadaten.